

UNIVERSITATEA *SPIRU HARET*
FACULTATEA DE DREPT ȘI ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ – BUCUREȘTI
MASTERAT - DREPTUL AFACERILOR ÎN CONTEXT EUROPEAN
SEMESTRUL AL II-LEA

REFERAT LA DISCIPLINA
DREPT CONCURRENTIAL EUROPEAN

TITLUL REFERATULUI:
ASPECTE GENERALE PRIVIND LIBERALIZAREA SCHIMBURILOR LA NIVEL
COMUNITAR

Coordonator științific și profesor titular de disciplină:

Prof. univ. dr. Augustin Fuerea

Numele și prenumele masterandului:

Dobre Adrian

2007

CUPRINS

Bibliografie.....	2
CAPITOLUL 1. INTRODUCERE.....	4
CAPITOLUL 2. ASPECTE GENERALE PRIVIND LIBERALIZAREA SCHIMBURILOR LA NIVEL COMUNITAR.....	9
2.1. Domeniu. Mărfuri și servicii.....	9
2.2. Reglementări privind importurile.....	10
2.3. Exporturile.....	12
2.4. Acorduri internaționale.....	13
2.5. Protecția comercială.....	14
2.5.1. Aspecte generale.....	14
2.5.1.1. Clauza de salvagardare națională (art. 134 TCE).....	15
2.5.1.2. Măsuri de protecție comună.....	16
2.5.2. Dumping-ul.....	16
2.5.3. Regimul de protecție contra practicilor comerciale ilicite sau neloiale....	18
2.5.4. Lupta contra importului de mărfuri contrafăcute.....	18
2.5.5. Măsurile de retorsiune comunitară.....	19
2.6. Regimul comun al importurilor și protecția împotriva importurilor prejudiciabile.....	20
CAPITOLUL 3. CONCLUZII.....	21

BIBLIOGRAFIE

1. Tratatе, cursuri universitare și legi comentate

1. Octavian Gh. Botez, Mădălina Militaru, *Politica comercială a României în perioada de pre și postaderare la Uniunea Europeană*, Editura Fundației România de Măine, București, 2007
2. Gilles Ferréol, *Dicționarul Uniunii Europene*, Editura Polirom, Iași, 2001.
3. Augustin Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2006.
4. Augustin Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2006.
5. Ion Gâlea, Mihaela Augustina Dumitrașcu, Cristina Morariu, *Tratatul instituind o Constituție pentru Europa*, Editura All Beck, București, 2005.
6. Gilbert Gornig, Ioana Eleonora Rusu, *Dreptul Uniunii Europene*, Editura C.H. Beck, București, 2006.
7. Cornelia Lefter, *Fundamente ale dreptului comunitar instituțional*, Editura Economică, București, 2003.
- 8 Octavian Manolache, *Drept comunitar. Cele patru libertăți fundamentale. Politici comunitare*, Editura All Beck, București, 1999.
- 9 Octavian Manolache, *Tratat de drept comunitar*, ediția a V-a, Editura C.H. Beck, București, 2006.
10. Petre Prisecaru (coordonator), *Politici comune ale Uniunii Europene*, Editura Economică, București, 2004.
11. Tudorel Ștefan, *Introducere în dreptul comunitar*, Editura C.H. Beck, București, 2006.
12. Nicoleta Diaconu, *Dreptul Uniunii Europene. Partea specială. Politicile comunitare*, Editura Lumina Lex, București, 2007

2. Alte surse

www.infoeuropa.ro/jsp/page.jsp?cid=194&lid=1&id=193 – Site-ul Reprezentanței Comisiei Europene în România.

www.mie.ro/euroimm/?id2=0002#2 – Ministerul Integrării Europene

CAPITOLUL 1

INTRODUCERE

Liberalizarea schimburilor la nivel comunitar reprezintă o parte esențială a politicii comerciale comune a Uniunii Europene.

Pentru Uniunea Europeană, rațiunea unei politici comerciale comune rezidă în faptul că libera circulație a bunurilor și serviciilor din cadrul Uniunii (transfrontalieră) nu se poate realiza cu politici naționale diferite care generează externalități negative. Cerințele pieței interne unice și ale concurenței libere și nedistorsionate impun o politică comercială la nivel comunitar.

Încă de la crearea Comunității Europene, politica în domeniul comercial a fost inclusă în categoria politicilor comune, alături de politica agricolă și de politica în domeniul transporturilor.

Prevăzută de art. 131 (fostul art. 110) și următoarele ale Tratatului de la Roma, politica comercială comună a Uniunii Europene s-a integrat în perspectiva dezvoltării armonioase a comerțului mondial. Ideea unei politici comune conduce la recunoașterea unor prerogative speciale Uniunii Europene și, implicit, Consiliului și Comisiei. Cu toate acestea, TCE (Tratatul instituind Comunitatea Europeană) nu reglementează acest aspect. CJCE (Curtea de Justiție a Comunităților Europene) a fost solicitată să precizeze când are Comunitatea Europeană (actuala Uniune Europeană) o competență exclusivă. Nu poate fi admis ca statele membre ale Uniunii să pună în aplicare politici divergente de politica comună a Uniunii, cu excepția

cazului în care sunt în mod special abilitate de către autoritățile comunitare.¹

¹ CJCE, hotărârea din 31.03.1971, *Comisia / Consiliu*, C-22/70 și CJCE, hotărârea din 15.12.1976, *Donckerwolke e.a. / Procureur de la République e.a.*, C-41/76 în Augustin Fuerea,

În concordanță cu precizarea CJCE, România, ca stat membru al Uniunii Europene începând cu data de 1 ianuarie 2007, trebuie să respecte politica comercială a Uniunii, nepunând în aplicare politici divergente de această politică decât în situația în care este în mod special abilitată în acest sens de către autoritățile comunitare.

Potrivit art. 133 TCE (fostul art. 113), politica comercială comună se întemeiază pe o serie de principii uniforme cu privire la:

- modificarea tarifelor;
- încheierea acordurilor tarifare și comerciale;
- uniformizarea măsurilor de liberalizare a comerțului;
- politica exporturilor și a măsurilor de protecție în situații de dumping și subvenții.

De asemenea, conform art. 133 TCE (fostul art. 113), orice măsură adoptată în cadrul acestei politici este propusă de Comisia Europeană și decisă de Consiliul Uniunii Europene prin majoritate calificată. Comisia asigură reprezentarea uniformă a intereselor Uniunii, precum și exercitarea politicii comerciale comune la nivel bilateral, cât și multilateral.

TCE nu conține prevederi asupra întinderii domeniului de aplicare a politicii comerciale comune. Circulația mărfurilor, inclusiv a produselor agricole, constituie nucleul politicii comerciale comune. Conform art. 133 alin. 5 par. 1 TCE, comerțul cu servicii și aspectele comerciale ale proprietății intelectuale constituie, de asemenea, obiect al politicii comerciale comune. Potrivit art. 133 alin. 6 par. 2 TCE, acordurile din domeniul comerțului cu servicii culturale sau audiovizuale, servicii din domeniul social, al educației și al sănătății sunt în competența concurentă a Uniunii și a statelor membre. Art. 133 alin. 7 TCE prevede posibilitatea de a extinde politica comercială comună, printr-un vot în unanimitate al Consiliului, și asupra negocierilor și acordurilor privind proprietatea intelectuală.

De asemenea, potrivit art. III-315 par. 1 din Tratatul instituind o Constituție pentru Europa, „Politica comercială comună se întemeiază pe principii uniforme, în special în ceea ce privește modificările tarifare, încheierea de acorduri tarifare și comerciale privind schimburile de mărfuri și servicii și aspectele comerciale ale proprietății intelectuale, investițiile străine directe, uniformizarea măsurilor de liberalizare, politica exporturilor, precum și măsurile de apărare

comercială, printre care și cele care se iau în caz de dumping și de subvenții. Politica comercială comună se desfășoară în cadrul principiilor și obiectivelor acțiunii externe a Uniunii.”

În conformitate cu art. 211 TCE (fostul art. 155 TCE), Comisia Europeană este instituția ce are rolul de a asigura executarea măsurilor de politică comercială comună prevăzute în TCE. Astfel, aceasta recomandă statelor membre metodele optime de cooperare între ele astfel încât să se evite apariția unor dificultăți de natură economică pentru unele dintre acestea. De asemenea, Comisia autorizează, dacă este cazul, adoptarea unor măsuri de protecție națională, stabilind condițiile și modalitățile concrete de aplicare a măsurilor în cauză².

TCE menționează că, în caz de urgență, statele membre pot solicita Comisiei împuternicirea de a lua ele însele măsurile pe care le consideră necesare în vederea reducerii disparităților generale de aplicare a politicii comerciale comune, cu condiția ca acestea să nu perturbe semnificativ funcționarea pieței interne.

Potrivit art. III-315 par. 2 din Tratatul instituind o Constituție pentru Europa, „legile sau legile-cadru europene stabilesc măsurile necesare pentru punerea în aplicare a politicii comerciale comune”.

Cu toate că nu este definit ca atare, domeniul politicii comerciale comune trebuie să fie considerat sub multiplele sale aspecte. Conceptul respectiv pare a avea același conținut, indiferent că este aplicat în contextul acțiunii internaționale a statului sau a Uniunii Europene.

Așa cum sublinia CJCE prin Avizul nr. 1/1975, domeniul politicii comerciale și în special al politicii de export înglobează în mod necesar regimurile de ajutoare la export și, în mod deosebit, măsurile privind creditele destinate finanțării cheltuielilor

² Art. 211 TCE prevede că, în vederea funcționării și dezvoltării Pieței Comune, Comisia, „veghează la aplicarea dispozițiilor prezentului tratat și a dispozițiilor adoptate de instituții în temeiul acestuia...” (Augustin Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2006, pag. 104). Piața comună (marea piață unică) este o expresie ce desemnează constituirea, la scara Uniunii Europene, a unui vast spațiu în cadrul căruia mărfurile să poată circula liber, ca și serviciile, capitalurile și persoanele. Lansat inițial prin Tratatul de la Roma instituind Comunitatea Economică Europeană (25 martie 1957), acest obiectiv a fost solemn reafirmat prin Actul Unic European (17-28 februarie 1986) care a prevăzut realizarea sa la 1 ianuarie 1993 (Gilles Ferréol, *Dicționarul Uniunii Europene*, Editura Polirom, Iași, 2001, pag. 103).

locale legate de operațiile de export.³

De asemenea, potrivit Avizului nr. 1/1978 al CJCE, „politica comercială comună nu ar putea fi desfășurată în mod eficient în cazul în care Comunitatea nu ar fi în măsură să dispună și de mijloace de acțiune mai elaborate, folosite pentru dezvoltarea comerțului internațional. De aceea, nu trebuie imprimată art. 113 TCE⁴ o interpretare având ca efect limitarea politicii comerciale comune la utilizarea unor instrumente privind doar aspectele tradiționale ale comerțului exterior, îndeosebi liberalizarea schimburilor, excluzând mecanisme mai evolute, de natură să realizeze organizarea, la scară mondială, a pieței unui produs de bază (...) problema schimburilor externe trebuie să fie soluționată într-o perspectivă deschisă, și nu numai pentru gestionarea unor sisteme limitate, precum chestiunile vamale și restricțiile cantitative.”⁵

În cadrul acestui referat vor fi analizate principalele măsuri și acțiuni prevăzute de art. 131 și urm. TCE. Există 4 aspecte care gravitează în jurul a 2 probleme și anume: liberalizarea schimburilor, în special prin: armonizarea ajutoarelor pentru exporturi (art. 132 și 133 TCE – fostele art. 112 și 113 TCE) și încheierea acordurilor tarifare sau comerciale (art. 133 TCE – fostul art. 113 TCE), pe de o parte, măsurile de protecție, cu sancționarea anumitor procedee neloiale (mai ales de dumping, prevăzute de art. 133 TCE – fostul art. 113) și clauzele de salvagardare în caz

³ Politica comercială comună (sursa: www.mie.ro/euroimm/?id2=0002#2); Augustin Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2006, pag. 63-64; Octavian Manolache, *Tratat de drept comunitar*, ediția a V-a, Editura C.H. Beck, București, 2006, pag. 619; Octavian Manolache, *Drept comunitar. Cele patru libertăți fundamentale. Politici comunitare*, ediția a II-a, Editura All Beck, București, 1999, p. 304; Petre Prisecaru (coordonator), *Politici comune ale Uniunii Europene*, Editura Economică, București, 2004, pag. 140; Ion Gâlea, Mihaela Augustina Dumitrașcu, Cristina Morariu, *Tratatul instituind o Constituție pentru Europa*, Editura All Beck, București, 2005, pag. 301-302; Gilbert Gorning, Ioana Eleonora Rusu, *Dreptul Uniunii Europene*, Editura C.H. Beck, București, 2006, pag.123; Octavian Gh. Botez, Mădălina Militaru, *Politica comercială a României în perioada de pre și postaderare la Uniunea Europeană*, Editura Fundației România de Măine, București, 2007, pag. 117.

⁴ Art. 113 TCE a devenit art. 133 TCE.

⁵ Tudorel Ștefan, *Introducere în dreptul comunitar*, Editura C.H. Beck, București, 2006, pag. 119.

de deturnare de trafic sau de dificultăți economice în anumite state membre (art. 134 TCE – fostul art. 115), pe de altă parte.

CAPITOLUL 2

ASPECTE GENERALE PRIVIND LIBERALIZAREA SCHIMBURILOR LA NIVEL COMUNITAR

2.1. Domeniu. Mărfuri și servicii

Liberalizarea schimburilor sau politica exporturilor menționată în art. 133 TCE (fostul art. 113) nu se limitează decât la mărfuri. Serviciile pot fi avute în vedere de politica comercială comună, deși în acordurile negociate serviciile sunt considerate, în mod similar, mărfurilor.

Mai delicată este, însă, problema competențelor implicite ale Uniunii Europene deduse din art. 133 TCE. Ideea ce se desprinde este aceea potrivit căreia elaborarea progresivă a unui drept derivat într-un sector sau altul poate da naștere unor reguli comune restrictive care ar putea fi repuse în cauză dacă fiecare stat membru ar păstra, totuși, o libertate de negociere exterioară.

Vor rezulta competențe concurente pentru state și pentru Uniune în materia negocierilor deoarece armonizarea comunitară nu este decât parțială. Situația este cu atât mai complexă cu cât sunt mai greu de determinat părțile unui acord internațional care corespund unei armonizări complete interioare Uniunii. În avizul nr. 1/1994, CJCE reamintește obligația de a coopera așa cum rezultă din art. 10 (fostul art. 5) TCE.

Din această perspectivă dispozițiile referitoare la Tariful vamal comun⁶ și la dreptul vamal comunitar depind de politica comercială comună. Ele se întemeiază pe prevederile art. 26 și 27 (fostele art. 28 și 29) ale Tratatului de la Roma.

Liberalizarea schimburilor este de actualitate atât pentru importul în cadrul Uniunii Europene, cât și pentru activitatea de export. Politica comercială comună este strâns legată de negocierile ținute în cadrul rundelor GATT (Acordul general pentru tarife și comerț), ulterior ale OMC (Organizația Mondială a Comerțului), la care Uniunea este direct asociată atunci când este

⁶ Tariful vamal comun este aplicat de autoritățile vamale competente ale țării comunitare pe teritoriul căreia mărfurile intră prima dată în spațiul comunitar în numele și pe seama Uniunii Europene (Cornelia Lefter, *Fundamente ale dreptului comunitar instituțional*, Editura Economică, București, 2003, pag. 240).

competență. De altfel, politica comercială comună a Uniunii derivă în mare măsură din acordurile încheiate în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului.

Politica comercială comună depășește, odată cu semnarea în cadrul Rundei Uruguay a Acordului general pentru Comerțul cu servicii, domeniul comerțului cu mărfuri. Această politică privește și prestațiile de servicii transfrontaliere, fără deplasarea persoanelor, care prezintă multe similitudini cu circulația mărfurilor.⁷

2.2. Reglementări privind importurile

Obiectivul acestor reglementări vizează regulile generale comune de import în Uniunea Europeană în baza principiului libertății importului.

În ceea ce privește importurile ce au ca destinație Uniunea Europeană, în conformitate cu Acordului general pentru tarife vamale și comerț din 1994, anexat acordului OMC, principiul aplicabil acestora este acela al interdicției restricțiilor cantitative, fiind suficient tariful vamal comun. Cu toate acestea, pentru anumite produse, statele membre pot fi autorizate să adopte contingente cantitative. Contingentele tarifare sunt, de asemenea, posibile în situația în care statele percep la import tarife inferioare tarifului vamal comun până la un anumit prag, mai sus de acest prag importul rămânând posibil, ceea ce nu este cazul într-un regim de contingentare cantitativă, ci numai la nivelul normal al tarifului vamal comun.

În cadrul Uniunii Europene, importurile au fost supuse unei reglementări deosebite după criteriul liberalizării sau al contingentării lor.

Importurile liberalizate ale mărfurilor provenind din țările terțe au avut regimul prevăzut prin Regulamentul nr. 518/94 din 7 martie 1994 al Consiliului, care a abrogat Regulamentul nr. 288/82 din 5 februarie 1982 al Consiliului relativ la aceeași materie. Regulamentul nu s-a aplicat în cazul produselor textile, obiect al Regulamentelor nr. 517/94 și nr. 519/94. S-a avut în vedere principiul că importurile în Uniune al produselor ce intră în sfera de aplicare a Regulamentului sunt libere și, deci, nesupuse vreunei restricții cantitative, sub rezerva măsurilor care pot fi luate conform Titlului V din Regulament (art. 1 par. 2).

⁷ Augustin Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2006, pag. 64-65;
www.infoeuropa.ro/jsp/page.jsp?=194&lid=1&id=193.

Ca urmare a încheierii Runderi Uruguay și avându-se în vedere rezultatele negocierilor multilaterale internaționale în materie comercială, a fost adoptat, la nivel comunitar, Regulamentul nr. 3285/94 din 22 decembrie 1994 al Consiliului asupra regulilor comune pentru importuri și privind abrogarea Regulamentului nr. 518/94.

Noul Regulament se aplică importurilor de produse originare din țările terțe, cu excepția produselor textile specifice ce fac obiectul Regulamentului nr. 517/94 și a produselor provenind din anumite țări terțe prevăzute în Regulamentul nr. 519/94 privind regulile comune pentru importurile din unele țări terțe. Din punct de vedere geografic, se aplică importurilor din toate țările terțe, cu excepția Albaniei, Comunității Statelor Independente și anumite țări din Asia (Coreea de Nord, China, Mongolia și Vietnam), care sunt reglementate prin Regulamentul nr.519/94. Produsele avute în vedere prin Regulamentul nr. 3285/94 vor fi liber importate în Uniune și în mod corespunzător, fără afectarea măsurilor de salvagardare care pot fi

luate conform Titlului V, nu vor fi supuse unei restricții cantitative.⁸

2.3. Exporturile

Regimul exporturilor este legiferat prin Regulamentul nr. 2603/69 din 20 decembrie 1969 privind stabilirea unui regim comun aplicabil importurilor, modificat prin Regulamentul nr. 1934/82 al Consiliului. Principiul stabilit prin dispozițiile Regulamentului constă în liberalizarea exporturilor produselor din Uniune către statele terțe, aceste exporturi nefiind supuse vreunei restricții cantitative. Regimul exporturilor se aplică tuturor produselor industriale și agricole acoperite de TCE. Din punct de vedere geografic, se aplică tuturor țărilor terțe. Prin Regulamentul nr. 2603/69 se instituie un regim comun (restricții acceptabile și informarea reciprocă a statelor). Sunt exceptate acele restricții care sunt aplicate în conformitate cu prevederile Regulamentului. În timp, regimul comun privind exporturile s-a dezvoltat și diversificat. Astfel, au fost luate în

⁸ Augustin Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor* ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2006, pag. 65; Octavian Manolache, *Tratat de drept comunitar*, ediția a V-a, Editura C.H. Beck, București, 2006, pag. 622-623; Tudorel Ștefan, *op. cit.*, pag. 121; Octavian Gh. Botez, Mădălina Militaru, *op. cit.*, pag. 126; *Politica comercială a Uniunii Europene. Politica comercială a României după integrarea în UE. Sinteză*, București, 2006 (sursa: www.ccir.ro/ccirweb/resources/menuDespreNoi/uploads_dpos/Sinteza_politica_comerciala.doc).

considerare subvențiile, dar, în mod special, politicile naționale de ajutoare financiare pentru exporturi.

Politica comercială comună are vocația de a armoniza acțiunile statelor la export, indiferent de mărfurile în discuție. Au fost realizate, de asemenea, progrese în privința bunurilor culturale. Astfel, Consiliul a adoptat Regulamentul nr. 3911/91 din 9 decembrie 1992 prin care exportul acestora în afara teritoriului vamal al Uniunii Europene este subordonat prezentării unei licențe de export care se eliberează de autoritatea competentă.⁹

2.4. Acorduri internaționale

Locul important al Uniunii Europene în cadrul schimburilor internaționale a dus la încheierea unui anumit număr de acorduri comerciale, mai ales multilaterale, în legătură sau nu cu organizații internaționale. Încheierea acordurilor comerciale *stricto sensu*, este în prezent numai de competența Uniunii Europene. Sub imperiul vechii reglementări, anterioare Tratatului de la Maastricht, până la sfârșitul perioadei de tranziție statele membre mai erau competente, cu unele atenuări, să încheie ele însele acorduri comerciale. Temeiul juridic al încheierii acordurilor comerciale este art. 133 TCE, în noua sa redactare.

Prin Decizia nr. 64/494 din 16 decembrie 1969 a Consiliului, a fost reglementat regimul negocierii și încheierii acestor acorduri. În legătură cu acordurile naționale anterioare perioadei de tranziție se dispune prorogarea lor pentru a se asigura înlocuirea lor progresivă cu acorduri comunitare și efectuarea de consultări prealabile pentru a se demonstra că acordurile convenite nu se opun punerii în practică a politicii comerciale comune.

Cu titlu de exemplu în ceea ce privește acordurile comerciale, reținem acordurile multilaterale încheiate în cadrul OMC și GATT, sistemul generalizat de preferințe, acordurile de asociere ale Uniunii Europene care au ca obiect fie realizarea unei uniuni vamale, fie realizarea

⁹ Augustin Fuerea, *op. cit.*, pag. 66; Octavian Manolache, *Drept comunitar. Cele patru libertăți fundamentale. Politici comunitare*, ediția a II-a, Editura All Beck, București, 1999, pag. 309-311; Nicoleta Diaconu, *Dreptul Uniunii Europene. Partea specială. Politicile comunitare*, Editura Lumina Lex, București, 2007, pag. 175-176; *Politica comercială a Uniunii Europene. Politică comercială a României după integrarea în UE. Sinteză*, București, 2006 (sursa: www.ccir.ro/ccirweb/resources/menuDespreNoi/uploads_dpos/Sinteza_politica_comerciala.doc).

unei anumite zone economice, precum acordurile de la Lomé încheiate cu state din Africa, Caraibe și Pacific (ACP).

În cadrul sistemului generalizat de preferințe, preferințele comerciale urmăresc ca politica comercială comunitară să fie complementară cu politica de cooperare pentru dezvoltare, în favoarea țărilor în curs de dezvoltare.

Au fost încheiate, de asemenea, acorduri privind cooperarea economică și comercială, cu respectarea prevederilor art. 133 și 308 TCE (de pildă, Acordul Cadru pentru cooperarea comercială și economică cu Canada). În cazul acordurilor de asociere, al căror scop este mai larg decât cel al politicilor comerciale comune, prevederile acestora privind practicile comerciale vor intra în vigoare prin intermediul adoptării (cu respectarea art. 133 TCE), a unor acorduri interimare.

Efectul acordurilor internaționale încheiate de Uniunea Europeană este că un tratat internațional finalizat de Uniunea Europeană, potrivit procedurilor prevăzute de art. 300 TCE, devine parte integrantă a ordinii juridice comunitare, de la momentul intrării sale în vigoare. Prevederile acestui tratat pot fi invocate de persoane în fața instanțelor naționale, în măsura în care termenii, scopul și natura tratatului conțin obligații clare, necondiționate și independente de viitoare măsuri de implementare.¹⁰

2.5. Protecția comercială

2.5.1. Aspecte generale

Cu toate că intră în competența comunitară, politica comercială nu este, totuși, comună în toate privințele. Statele membre păstrează posibilitatea de a lua anumite măsuri cu privire la state terțe, cu condiția să fie în conformitate cu politica comună (de exemplu, contingentele). În acest caz, trebuie acordată atenție deturnărilor de traseu.

¹⁰ Augustin Fuerea, *op. cit.*, pag. 66, Tudorel Ștefan, *op. cit.*, pag. 123; Octavian Manolache, *Tratat de drept comunitar*, ediția a V-a, Editura C.H. Beck, București, 2006, pag.647-648; *Politica comercială a Uniunii Europene. Politica comercială a României după integrarea în UE. Sinteză*, București, 2006 (sursa: www.ccir.ro/ccirweb/resources/menuDespreNoi/uploads_dpos/Sinteza_politica_comerciala.doc).

Art. 134 TCE (fostul art. 115 TCE) prevede, în această situație, o clauză de salvagardare. Politica comună conduce și la măsuri de protecție colectivă, de exemplu împotriva dumpingului.

2.5.1.1. Clauza de salvagardare națională (art. 134 TCE)

Art. 134 TCE permite statelor membre să solicite Comisiei Europene să ia anumite măsuri restrictive în două situații principale, și anume: în caz de deturnare de traseu (import prin intermediul unui stat terț sau al Uniunii Europene în scopul de a ocoli măsurile de politică comercială ale statului membru de destinație a mărfurilor) și atunci când conformitatea politicii comerciale a aceluși stat cu dreptul comunitar ar conduce la disparități de politică comercială între statele membre care vor antrena dificultăți economice într-unul sau mai multe state membre.

În aceste situații, Comisia Europeană poate recomanda măsuri de cooperare. De asemenea, poate autoriza statele membre să adopte măsurile de protecție necesare. În caz de urgență, statele pot solicita Comisiei să ia chiar ele însele măsurile necesare, însă acele măsuri nu trebuie să aducă perturbări cu privire la funcționarea Pieței Comune.

Întotdeauna, însă, Comisia este cea care controlează cauzele și măsurile adoptate sub controlul CJCE. Mai mult, Comisia este cea care stabilește, în funcție de produse, măsurile de salvagardare puse la dispoziția statelor. Statele membre trebuie să informeze Comisia dacă tendințele importurilor indică o nevoie de recurgere la măsuri de salvagardare.

Dacă, după consultări, este evident că există probe suficiente care să justifice inițierea unei investigații, Comisia inițiază o investigație în termen de o lună și publică un aviz în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene, rezumând informațiile care justifică inițierea procedurii.

În cadrul investigației, Comisia solicită informații privind următoarele aspecte: volumul importurilor, prețul importurilor, impactul respectiv asupra producătorilor comunitari și alți factori, decât tendința importurilor, care cauzează sau poate au cauzat prejudicii producătorilor implicați.

La sfârșitul investigației, Comisia prezintă un raport Comitetului Consultativ și, în funcție de concluziile aprofundării investigațiilor sale, încheie investigația sau implementează ori propune Consiliului să implementeze măsuri de supraveghere sau de salvagardare, măsuri care nu trebuie să depășească 200 de zile.

Decizia de a introduce măsuri de supraveghere, în mod normal, este adoptată de către Comisie. O asemenea supraveghere poate include verificări anterioare ale importurilor (supraveghere statistică) sau verificări anterioare importurilor.

Măsurile de salvagardare pot fi aplicate când produsele sunt importate în Uniune în cantități crescute în așa măsură și/sau în asemenea condiții încât cauzează sau amenință să cauzeze un prejudiciu grav producătorilor comunitari.

Aceste măsuri de salvagardare sunt adoptate de către Comisie sau de către Consiliu.

Nu se aplică măsuri de salvagardare pentru produse originare în țări în curs de dezvoltare atâta timp cât cota de piață a acelei țări în totalul importurilor produsului respectiv în cadrul Uniunii nu depășește 3%.

În principiu, durata măsurilor de salvagardare nu poate depăși 4 ani, dacă nu sunt extinse în baza aceluiași condiții în care măsura inițială a fost adoptată. Sub nicio formă, durata măsurilor nu poate depăși 8 ani.

2.5.1.2. Măsuri de protecție comună

Prin măsurile de protecție comună sunt vizate procedeele neloiale sau prejudiciabile practicate de către întreprinderile din statele terțe.

În principiu, resortisanții statelor membre ale Asociației europene a liberului schimb (AELS) care au ratificat Acordul asupra Spațiului economic european (Elveția nu este parte la acest acord) nu sunt avuți în vedere, potrivit art. 26 din Acordul privind Spațiul economic european.

2.5.2. *Dumping-ul*

Dumping-ul nu reprezintă situația creată de beneficiul dat de diferențele salariale sau de costul materiilor prime pentru a vinde mai ieftin. Nu reprezintă nici simplul fapt de a vinde în pierdere. Dumping-ul reprezintă dezvoltarea unei strategii discriminatorii în direcția unei piețe (de exemplu, piața comunitară).

Dumping-ul se definește prin faptul în sine de a vinde mai ieftin pe teritoriul comunitar, ceea ce nu se întâmplă pe alte teritorii, în circumstanțe normale. Circumstanțele normale sunt, adesea, dar nu întotdeauna, acelea pe care le putem observa în statul de origine al operatorului. Discriminarea trebuie să fie evidentă pentru a pune în valoare elementul caracteristic care este „marja de dumping”. Această discriminare servește la stabilirea prejudiciului suferit de producătorii din cadrul Uniunii Europene, ceea ce reprezintă un element indispensabil al dumping-ului.

În acord cu principiile OMC și GATT, Regulamentul nr. 384/96 din 22 decembrie 1995 organizează protecția pieței comunitare în caz de dumping. Un produs va fi considerat că face obiectul practicii de dumping dacă prețul său de export spre Uniunea Europeană este mai mic decât un preț comparabil pentru produsul similar, în cursul obișnuit al comerțului cum este stabilit pentru țara exportatoare (art. 1 par. 2 din Regulament).

În sensul Regulamentului, sintagma „produs similar” urmează să fie interpretată ca însemnând un produs care este identic, adică asemănător în toate privințele cu produsul în discuție, ori în absența unui astfel de produs, alt produs care, deși nu este asemănător în toate privințele, are caracteristici ce se aseamănă strâns cu cele ale produsului în cauză (art. 1 par. 4 din Regulament).

Regulamentul definește procedura care permite punerea în evidență a marjei de dumping, deoarece aceasta poate fi utilă pentru reconstituirea prețului normal al produsului în cauză. Odată pusă în evidență, marja de dumping poate conduce Comisia fie la edictarea de drepturi provizorii sau definitive la intrarea produselor în Uniune, fie la obținerea din partea întreprinderilor în cauză a unor angajamente precise.

Dumping-ul intracomunitar (organizat de o întreprindere a unui stat membru având ca destinație alt stat membru) avea sancțiune proprie, ce rezultă, în principal, din libera circulație a mărfurilor în cadrul Uniunii Europene: produsele vândute la prețuri de dumping în Uniunea Europeană aveau vocația de a reveni pe teritoriul statului membru de origine cu o diferență de preț favorabilă rezultată din dumping, ceea ce trebuia să distrugă strategia comercială care consta în a realiza o discriminare pe piețele statelor membre. Reglementările antidumping au extins posibilitatea de a instaura drepturi antidumping pentru produsele fabricate în Uniune atunci când valoarea adăugată nu este suficientă.¹¹

2.5.3. *Regimul de protecție contra practicilor comerciale ilicite sau neloiale*

Regulamentele anti-dumping nu acoperă toate practicile ilicite sau neloiale pe care le cunoaște comerțul internațional. Regulamentul nr. 3286/94 din 22 decembrie 1994 care stabilește procedurile comunitare în domeniul politicii comerciale comune în vederea asigurării exercitării de către Uniunea Europeană a drepturilor care îi sunt conferite prin reglementările internaționale, în special cele instituite de către OMC, permite ca la sesizarea primită de la o întreprindere dintr-un

¹¹ Augustin Fuerea, *op. cit.*, pag. 67-69, Octavian Manolache, *op. cit.*, pag. 630-631; Octavian Gh. Botez, Mădălina Militaru, *op. cit.*, pag. 126-127.

stat membru (sau la sesizarea din oficiu a Comisiei) să se examineze practicile comerciale ilicite ori nelioale ce cauzează prejudiciu producției din cadrul Uniunii. Practicile ilicite sunt variate. În urma unei consultări între statele membre (sau după o procedură internațională de reglementare a diferendelor, când această procedură este prevăzută de angajamentele internaționale ale Uniunii, de exemplu OMC). Regulamentul autorizează edictarea oricăror măsuri care pot ajunge până la modificarea tarifului vamal comun sau a contingentelor.

2.5.4. Lupta contra importurilor de mărfuri contrafăcute

Lupta împotriva importului de mărfuri contrafăcute reprezintă un aspect esențial al politicii comerciale din orice stat sau grup de state industrializate.

Din anul 1986, Uniunea Europeană (fosta Comunitate Europeană) are un Regulament (Regulament nr. 3842/86 al Consiliului care fixează măsurile în vederea interzicerii punerii în liberă practică a mărfurilor contrafăcute, înlocuit de Regulamentul nr. 3295/94 al Consiliului) care autorizează suspendarea punerii în circulație a mărfurilor contrafăcute (autoritățile competente ale statului membru în cauză trebuie sesizate în termen de 10 zile de această suspendare fără de care va fi pronunțată ridicarea sechestrului). Această reglementare trebuie să fie corelată cu „Acordul privind aspectele de drept al proprietății intelectuale care au incidență asupra comerțului, inclusiv comerțul cu mărfuri contrafăcute” (semnat în urma Rundei Uruguay).

2.5.5. Măsurile de retorsiune comunitară

Dacă statele terțe nu respectă angajamentele sau nu se supun deciziilor OMC, în baza art. 113 pot fi decise măriri selective ale tarifului vamal comun. Aceste măriri sunt distincte de sancțiunile economice care pot fi luate în baza art. 288 TCE.

2.6. Regimul comun al importurilor și protecția împotriva importurilor prejudiciabile

În aplicarea principiilor GATT și ale OMC, restricțiile cantitative sunt, în general, interzise în comerțul internațional. Trebuie însă avut în vedere faptul că importurile către Uniunea Europeană, chiar licite, pot cauza prejudicii grave producțiilor din cadrul Uniunii. În această situație, Comisia Europeană poate dispune instituirea unor măsuri de salvagardare, pe timp limitat.

CAPITOLUL 3

CONCLUZII

Liberalizarea schimburilor la nivel comunitar reprezintă o parte esențială a politicii comerciale comune a Uniunii Europene.

Pentru Uniunea Europeană, rațiunea unei politici comerciale comune rezidă în faptul că libera circulație a bunurilor și serviciilor din cadrul Uniunii (transfrontalieră) nu se poate realiza cu politici naționale diferite care generează externalități negative. Cerințele pieței interne unice și ale concurenței libere și nedistorsionate impun o politică comercială la nivel comunitar.

Schimburile la nivel comunitar, ca parte a politicii comerciale comune și a comerțului internațional în ansamblu, trebuie să se practice în mod onest, fără practici anticoncurențiale (ilicite sau neloiale), respectându-se, așadar, regulile unei concurențe loiale.